

Kleine monumenten (26)

Hek met Andrieskruis in Stadswapen van Enschede

Leo Nijkamp

Op het stadswapen van vóór 1647 (links) is St.-Jacobus de Meerdere (Maior), patroon van de stad en parochie Enschede afgebeeld met in zijn rechterhand de kerk en in de andere hand de herders(=pelgrims-?)staf. Het randschrift luidt: S[igillum] opidi Enschede: zegel der stad Enschede. In 1670 werd het stadszegel(= -wapen) vervangen en een duidelijke voorloper van het huidige stadswapen ingevoerd. Het toont een zilveren schild met daarop een rood slaghek, bestaande uit drie rode dwarsbalken die samengehouden worden door twee kruisbalken: een St.-Andrieskruis. De kruisbalken zijn in het midden door twee touwen kruislings verbonden.

Op grond van een Koninklijk Besluit van 20 februari 1816 machtigt de Hoge Raad van Adel de stad in 1819 tot het voeren van dit stadswapen. Rond 1840 blijkt dit wapen gedekt te zijn met een 5-bladige, gouden prinsenkroon, terwijl het aan weerszijden wordt vastgehouden door een klimmende, aanzierende gouden leeuw. Na de samenvoeging van Enschede en Lonneker in 1934 krijgt de nieuwe gemeente Enschede bij K.B. van 25 augustus 1936 het recht het wapen van de voormalige stad Enschede te gebruiken, met twee kleine wijzigingen: de term St.-Andrieskruis wordt voortaan weggelaten en het zilveren schild wordt aan de onderkant gerond.

Er is wel eens beweerd dat de invoering van dit stadswapen een demonstratieve daad is geweest. De afbeelding van St.-Jacobus op het oude wapen zou bij de overwegend protestants geworden bevolking weerszin hebben opgewekt. Bewijzen daarvoor zijn er echter niet. Stroink schrijft in zijn *Stad en land van Twente* dat het laatste deel van de naam Enschede 'scheiding' zal betekenen, zoals b.v. van Remscheid en Manderscheid. Maar de eerste lettergreep 'En' weet hij niet te verklaren. Deskundige B.J. Hekket is het woorddeel 'schede' wel eens tegen gekomen in de benaming van een hoogte die de stroomgebieden van twee rivieren scheidt, zoals zich aan de oostkant van Enschede voordoet, waar de waterscheiding ligt tussen Regge- en Dinkeldal. Het woorddeel 'En' zou volgens Hekket kunnen wijzen op de Germaanse voornaam 'Anno' of 'Anni', de vroegere bezitter van het gebied.

